

ONDERHOUDSCHECKS

PRAKTISCHE ADVIEZEN

KLEIN HERSTEL

INSPECTIERAPPORT 2022

**Dakruiter
Gaestdyk 37 te Tjerkgaast**

Objectgegevens

Object: Dakruiter
Gaestdyk 37 te Tjerkgaast
Gemeente: DE FRYSKE MARREN
Objectnummer: 2405.4044
Monumentnummer: 13258

Inspectieplan

Abonnee/Contactpersoon: St. tot Behoud van Rijksmonumenten (06) 53 47 02 11
De heer J. Belksma jellebelksma@me.com; voorzitter@stichtingbrm.nl

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Het exterieur is redelijk bereikbaar voor inspecties en goed bereikbaar voor reparaties. De toegankelijkheid van het interieur is redelijk. De geadviseerde voorzieningen zijn deels aangebracht.

Inspectiegegevens

Inspectie uitgevoerd door: P.D. van Vliet
Datum inspectie: 9 februari 2022

Inleiding

Dit Inspectierapport is tot stand gekomen volgens de uniforme en onafhankelijke Inspectiemethode van de gezamenlijke provinciale Monumentenwachten. Het is bedoeld als leidraad voor het plegen van stelselmatig en periodiek onderhoud ter voorkoming van verval.

Deze inspectie heeft betrekking op de staat van onderhoud en de gebreken aan die delen van het object, die zichtbaar en op redelijke wijze veilig bereikbaar zijn. Niet-zichtbare delen c.q. verborgen gebreken zijn niet gecontroleerd. Er is geen diepgaand bouwkundig onderzoek uitgevoerd en ook geen asbestinventarisatie. Eventueel aangegeven hoeveelheden zijn een globale inschatting, hieraan kunnen geen rechten worden ontleend.

Algemeen

De staat van het casco is matig en de onderhoudsstaat is redelijk.

Uitgevoerde werkzaamheden door Monumentenwacht

- Er zijn geen uitgevoerde werkzaamheden.

Verbruikte materialen

- Geen.

Prioriteitenlijst

De belangrijkste aanbevolen werkzaamheden zijn hieronder samengevat, op volgorde van prioriteit. Daarna volgt op de volgende pagina een uitgebreide checklist, waarin alle onderdelen van het object zijn benoemd en gekwalificeerd, zo nodig voorzien van een toelichting met eventueel een hersteladvies.

Op onze website www.monumentenwachtfryslan.nl kunt u handige informatie vinden, zoals onderhoudswijzers en duurzaamheidtips.

Voorafgaand aan de uitvoering van werkzaamheden adviseren wij u om bij de gemeente te informeren of hiervoor een vergunnings- of meldingsplicht geldt.

Onderdelen	Rubriek	Technische staat	Termijn
<i>Dakruiter</i>			
○ Schilderwerk en herstel houtrot.	1.2.3/1.7.2/2.7	matig	0-2 jaar
○ Herstel constructie houtwerk en verankeringen.	3.0/3.2.1	matig/slecht	1-3 jaar
○ Veiligheidsvoorzieningen.	4.2	n.v.t.	1-3 jaar
○ Herstel/ behandelen luiwerk.	3.9	n.v.t./matig	3 jaar

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Dakruiter
1. GEVELS			
1.2 Gevels			
1.2.3 Hout			
Betimmering			
- houten delen	<p>R Op meerdere plaatsen lichte lekkages/ opstuwing van regen. De latten over de planknaden aan de binnenzijde zijn verspreid, maar met name op de hoeken gerot door lekkages. Enkele latten zijn los en weggevallen. Buiten zijn de planken vermoedelijk op de hoeken/ uiteinden, bij bevestigingen en aansluitingen tegen galmopeningen aangetast door houtrot. Scheurvorming aan uiteinden van planken. Op de hoek noordoost is het laagste plankje weggevallen wat niet bezwaarlijk is.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ De aangetaste latten verwijderen en geen nieuwe meer aanbrengen. ○ Rekenen op herstel aan de betimmering (bij onderhoudsschilderwerk). ○ De betimmering waar nodig bij het uitvoeren van het onderhoudsschilderwerk, opnieuw bevestigen. 	
			
	<p>Aanzicht met beschietingen, galmopeningen, lijstwerk/ dakvoet.</p>		
- constructieve stijlen betimmering	G		
1.4 Vensters			
1.4.2 Hout			
Galmgaten			
- galmborden (multiplex) en kozijnen	R Het plaatmateriaal blijft – voor zover zichtbaar – intact. Alleen aan de noordzijde lijkt het enigszins te delamineren.		
- raamwerk/ kantstukken	R Verweerd en gescheurd door roestige bevestigingen van het gaaswerk.		
- gaas	M Sterk geroest, met name bij de bevestigingen. Het gaas is niet doorgezet tot aan de onderzijde van de galmborden. Hierdoor zouden vogels in de dakruiter kunnen komen.	○ Vervangen gaaswerk op termijn.	

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Dakruiter
<u>1.7 Glas/schilderwerk</u>			
1.7.2 <i>Schilderwerk</i>			
Algemeen			
- betimmering	M Met name aan de noordzijde vuil en aangroei van algen. Scheurvorming en schraller/ oud schilderwerk.	○ Behandelen schilderwerk.	
- galmborden	R Schraller, vervuild.		
- gootlijsten	R		
2. DAKEN			
<u>2.1 Kapconstructies</u>			
2.1.1 <i>Hout</i>			
Spits			
- hoekkepers	R Mogelijk zijn de hoekkepers aan de zijde van het dakbeschot enigszins door houtrot aangetast.		
2.1.2 <i>Staal</i>			
Stalen constructie spits			
- staal (liggers, standers enz. (onder spits))	G		
- staal (ringen in spits)	G		
- bevestigingen	R Geroest. Geen bezwaar.		
<u>2.2 Dakbedekking</u>			
2.2.3 <i>Leien</i>			
Spits			
- maasdekking	R "Recent" is de leibedekking hersteld/ gerepareerd. Wat verouderde leien, enige aangroei van mossen. Boven de poester zuidwest enige lekkage, vermoedelijk door het opstuwen van regen langs het vlinderlood op de hoekkepers.		
- dakbeschot algemeen	R Vermoedelijk enig aangetast houtwerk langs/ achter de hoekkepers.		
<u>2.3 Loodaansluitingen</u>			
Spits			
- insnoering	R Mosgroei op het oude lood. Vermoedelijk zijn de bevestigingen geroest. Aan de zuidoostzijde is een trotseerloodje gescheurd.		
- vlinderlood	R Soms enige lekkage door opstuwning regen bij hardere wind.		
- loodafdekking lijst dakvoet	R Op de hoeken zuidoost en zuidwest lichte lekkage.		

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Dakruiter
- aansluiting luik/ dakvlak Kerkdak/ dakruiter	G		
- aansluiting oostgevel dakruiter op kerkdak	R	Het lood is ver in de wel van de dakpannen doorgezet waardoor mogelijk enige capillaire werking.	
- overige aansluitingen dakruiter op kerkdak	G		
<u>2.5 Dakopeningen</u>			
2.5.4 Luiken			
Dakluik oost			
- houten zinkbekleed dakluik Luik klokkenzoldervloer	G		
- houten zinkbekleed luik	R	Door corrosie aangetast.	
<u>2.7 Gootlijsten/ balustraden</u>			
Algemeen			
- lijstwerk	R	Mogelijk op de hoek zuidoost enig door houtrot aangetast houtwerk.	○ Rekenen op enig herstel aan deze betimmering (bij onderhoudsschilderwerk).
- klossen	R		
<u>2.8 Diversen</u>			
Bekroning spits			
- loden muts	G	Voor zover waarneembaar.	
- windvaan, pijnappel	G		
- smeedijzer torenkruis	G		
- afwerking windvaan en pijnappel	R	De verf is wat dof.	
3. INTERIEUR			
<u>3.0 Algemeen</u>			
Constructie			
- algemeen	M	De houten constructie aan de oostzijde van de dakruiter is aangetast door houtrot en houtborende insecten. De bovenliggende (staal)constructie rust op deze verzwakte onderconstructie. Zie verder onderstaande.	
<u>3.2 Dragende constructies/ vloeren</u>			
3.2.1 Dragende constructies			
Algemeen			
- vervuiling toren	R	De vloeren van de dakruiter zijn licht vervuild, met name door uitwerpselen van vleermuizen.	○ Regelmatig de vloeren/ constructie onderdelen schoonmaken.

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Dakruiter
Onderconstructie staal - algemeen	G Oppervlakkig geroest.		
Onderconstructie hout - ligger noord onder de toren	M Bij de betonvloer door houtrot aangetast. Het overige deel is door een oude lekkage verweerd. De ligger heeft door de aangebracht stalen constructie nog maar een beperkte functie.	○ Herstel is niet direct noodzakelijk.	
- liggers oost- en zuidzijde en bovineind zuidelijke stijl	S De liggers zijn op de aansluiting met de zuidelijke stijl sterk door houtrot aangetast. De balkkop van de zuidelijke ligger rust op de stijl en vormt de ondersteuning van de staalconstructie. De zuidelijke ligger is bij de aansluiting met westgevel licht door houtrot aangetast. Het bovenste deel van de zuidelijke stijl is sterk door houtrot en bonte knaagkever aangetast. Door de aantasting in zowel de liggers als de stijl bestaat de kans dat de dakruiter gaat zakken.	○ Aanlassen van de twee liggers en de stijl.	
			
	De meest verzwakte plaats in de dakruiter.		
- noordelijke stijl	M Ter hoogte van het ondereind van het oostelijke korbeel is de stijl sterk door bonte knaagkever aangetast/ uitgehold. De stijl is boven de las ter hoogte van de zoldervloer aangetast, gerot en verweerd door een vroegere lekkage en houtborende insecten.	○ De stijl aanlassen/ vervangen.	
- overige balklagen	G		
Verankeringen e.d.			
- koppelijzer laagste ligger oostzijde aan zuidelijke stijl	M Met name de volgplaat is sterk geroest.	○ Overwegen om het gehele koppelijzer te vervangen.	
- koppelijzer bovenste ligger oostzijde aan zuidelijke stijl	S Het koppelijzer is niet meer intact. Alleen nog op de oostelijke ligger aanwezig. Er is geen koppeling meer met de zuidelijke ligger. Aangezien de verbinding sterk door houtrot is aangetast vormt de houten draagconstructie niet meer één geheel.	○ Na herstel van de liggers en stijl is het koppelijzer niet meer noodzakelijk.	

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Dakruiter
- verankering muur- en balkankers	M Sterk geroest, met name in/ tegen het metselwerk. De zuidelijke is overigens vervangen en in een goede staat.	○ Nader onderzoek in hoeverre de ankers geroest zijn; veelal slechts tot enkele cm in het muurwerk. Na dit onderzoek kan een herstelplan/-methode worden opgesteld; 3 stuks ankers.	
- trekstangen	M Sterk door roest aangetast met name in het metselwerk.	○ Als bovenstaande; 2 stuks.	
3.2.2 Vloeren			
Algemeen			
- vloer luidklok liggende deel	G Voor zover waarneembaar: Het zink is bedekt met bitumen.		
- zinken opstanden vloer luidklok	R De opstanden en afdekkingen van de onderslagen van de klokkenstoel zijn nog uitgevoerd in zink en vertonen sterke corrosie. De afvoeren van de vloer zijn erg klein en raken snel verstopt. De regenbelasting is echter niet erg groot/ minimaal. De aansluitingen op het houtwerk zijn niet ingekroost/ voorzien van een lood afwerking. Hierdoor is bij regen en harde wind enige lekkage mogelijk, met name langs de stijlen van de galmopeningen zuid en west.	○ Het vloertje af en toe schoonmaken.	
			
- betonvloer aan onderzijde dakruiter	G		
3.9 Diversen			
Luiwerk			
- ijzerwerk juk/ stoel	R De klokkenstoel is plaatselijk door roest aangetast. Enige zijdelingse beweging.	○ Ontroesten en roestwerend behandelen. Betreft alle geroeste onderdelen aan dit luiwerk.	
- bevestigingen juk/ stoel	G		
- klepel	R Geroest.		

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Dakruiter
- klepelophanging	M De huidige klepelophanging is geroest. De klepel hangt aan een oude, vrij lange leren riem. Hierdoor kan de klepel wat zwabberen door de klok. Het leer is met slechts één bout bevestigd/ gehecht. De oude bevestiging van de klepel is nog aanwezig en sterk geroest. Dit kan op termijn scheurvorming in de klok veroorzaken.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Een klokkenspecialist raadplegen of herstellen/ verwijderen van de oude bevestigingen noodzakelijk is. ○ Herstellen/ verbeteren van de huidige ophanging. 	
- klok	G De klok is beschadigd op de slagrand, mogelijk mede door de zwabberende klepel.		
- luidbalk	R Geroest. Vermoedelijk aan de binnenzijde sterker geroest dan aan de buitenzijde zichtbaar.		
- klokophanging	R Geroest.		
- luidwiel	G		
- luidtouw	G		
4. DIVERSEN			
4.2 Bereikbaarheid en toegankelijkheid			
4.2.1 Interieur (toegankelijkheid)			
Verlichting			
- algemeen	G		
Bordessen			
- onder dakluik	M Het te smalle bordes bestaat uit enkele losliggende planken. Er is geen leuning aanwezig.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Het bordes wat hoger aanbrengen zodat de afstand/ opstap tussen luik en bordes minder groot is dan in de huidige situatie. Tevens wat groter maken en voorzien van een leuning of valbeveiliging (ankerpunt). 	
- betonvloer onderzijde dakruiter	S Er is geen leuning aanwezig.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Een leuning aanbrengen. 	
Ladders			
- houten	G		
- ijzeren	G		
Luiken			
- algemeen	G		
4.2.2 Exterieur (bereikbaarheid)			
Klimhaken			
- algemeen	G Van de bovenste haken is de bevestigingsmethode echter niet zichtbaar. Vermoedelijk met draadbouten in de sporen vastgezet.		